

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Sídlo ústavu: Hroznová 63/2, 656 06 Brno

Oblastní odbor Brno, Zemědělská 1a, 613 00 Brno

Brno 28. 3. 2014

UKZUZ 023308/2014

Zpráva č. 2 oblastního odboru BRNO o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 17.3. - 30.3.2014

1. Počasí

V první polovině sledovaného období pokračovalo slunečné jarní počasí s teplotami přes den mezi 15-20 °C. První jarní den letošního roku překonal na mnoha místech maximální teplotní rekordy. Například v Oblekovicích bylo dne 20.3. naměřeno 20,8 °C. V polovině sledovaného období následovalo silné ochlazení se slabými srážkami. Spadlo 1-12 mm srážek. V dalších dnech se postupně opět vyjasnilo a na konci sledovaného období vystoupaly teploty přes den na 15 až 18 °C. Teploty v noci ve sledovaném období kolísaly od -1 °C do 8 °C.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Vlivem nedostatečných srážek, slunečného a větrného počasí se prohlubuje sucho trvající ze zimního období. Nejvíce je prozatím postižena řepka ozimá na lehčích půdách.

Dokončuje se setí jarních obilnin a sadba raných brambor, začalo setí cukrovky a sadba košťálových zelenin. Pokračuje přihnojování ozimých plodin, porosty řepky ozimé byly ošetřeny proti krytonoscům. Ovocné dřeviny se ošetřují fungicidy. Stále pokračuje řez révy vinné a ovocných dřevin.

OBILNINY

PŠENICE OZIMÁ (RF 25–30)

Růstová fáze: pátá odnož viditelná až začátek sloupkování (hlavní odnož i vedlejší odnože se zřetelně napřimují a počínají se prodlužovat, klas vzdálen od odnožovacího uzlu min. 1 cm).

Lokálně střední až silné výskyty **padlí pšenice (*Blumeria graminis*)** na listech byly sledovány na okrese Znojmo (Bantice, Krhovice, Znojmo-louka, 21.3.). Na některých lokalitách na okrese Znojmo již dochází k šíření infekce na horní listy (Těšetice, 21.3.). *Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Místa odběru rostlin jsou rovnoměrně rozmístěná podél trasy průchodu. Hodnotí se napadení rostlin, tj. určí se počet rostlin (odnoží) s příznaky výskytu padlí pšenice (kupky nebo mycelium) na listové čepeli a pochvě. Z počtu kontrolovaných odnoží a počtu napadených odnoží se vypočítá procento napadených rostlin (odnoží). Ošetření se provádí při dosažení nebo překročení prahu škodlivosti, tj. při výskytu 70 % odnoží s výskytem padlí na některém z horních třech listů. Výjimečně již od BBCH 30 (počátek sloupkování), obvykle od BBCH 37 (objevení se posledního listu) do BBCH 59 (konec metání).*

Pokračující plošné silné výskyty **septoriové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*)** na listech byly pozorovány na okrese Znojmo (Bohutice, Krhovice, Těšetice u Znojma, Střelice u Jevišovic, Znojmo-louka, 21.3.). Lokálně střední výskyt zjištěn na okrese Břeclav (Velké Pavlovice, Moravský Žižkov, 17.3.).

První výskyt **sněžné plísňovitosti obilnin (*Monographella nivalis* var. *nivalis*)** na listech byl objeven na okrese Znojmo (Těšetice u Znojma, 21.3.).

Pozorování napadení rostlin se provádí v době začínající jarní vegetace a rovněž koncem odnožování (29–30 BBCH). Hodnotí se napadení porostu při úhlopříčném průchodu.

Preventivní ochranou je podpora rychlé regenerace porostů na jaře dusíkatou výživou, použitím regulátorů růstu k podpoře odnožení, popřípadě vláčení silně napadených porostů.

První výskyt **stéblolamu pšenice (*Oculimacula vailandiae*)** na pochvách listů byl nalezen na okrese Znojmo (Těšetice u Znojma, 21.3.).

První výskyt **obecné krčkové a kořenové hniloby pšenice (*Fusarium* spp.)** na pochvách listů byl zaznamenán na okrese Břeclav (Moravský Žižkov, 17.3.).

Při úhlopříčném průchodu porostem se hodnotí 20 rostlin. Rostlina se vyryje i s kořeny, z každé rostliny se vybere jedna odnož a hodnotí se poškození bazální části, především zahnědlé skvrny v místě přechodu mezi nadzemní a podzemní částí.

Účinnou ochranou je snížení podílu ozimých obilnin v osevním postupu-setí obilnin 1x za tři roky, pozdější setí a aplikace růstových regulátorů, které redukuje ztráty případným polehnutím. Při aplikaci chemické ochrany je výhodnější použít kombinace fungicidů účinných i na listové choroby ve fázi BBCH 30-32 při napadení 15 – 25 % hlavních odnoží nebo když více než 15 % rostlin vykazuje příznaky napadení pod 1. sloupnutou pochvou.

První výskyt dospělců **kohoutka černého (*Oulema melanopus*)** na listech byl pozorován na okrese Břeclav (Moravská Nová Ves, 16.3., Moravský Žižkov, Velké Pavlovice, 17.3.), Uherské Hradiště (Nedakonice, 18.3.) a Znojmo (Těšetice u Znojma, 21.3.).

Pozorování vajíček a larev se provádí ve fázi 32-37 BBCH. Pokud je vylíhlých larev méně než 50%, pozorování se opakuje po týdnu do doby, než se zjistí 50% vylíhlých larev.

Přímá ochrana spočívá v použití přípravků na ochranu rostlin na základě monitorování škůdce smýkáním a vizuálním pozorováním výskytu vajíček a larev. V případě středního výskytu (od 0,3 do 0,7 dospělců na 1 smyk) lze očekávat, že za příznivých podmínek může výskyt vajíček a larev překročit ekonomický práh škodlivosti, který nastává při výskytu 0,6 a více vajíček a larev na jednu odnož. Chemické ošetření se provádí v době, kdy je z vajíček vylíhlých více jak 50 % larev.

První výskyt příznaků poškození porostu larvami **hrbáče osenního (*Zabrus tenebrioides*)** byl zjištěn v okrese Břeclav (Sedlec u Mikulova, Bulhary, 25.3.)

Pokračují střední výskyty **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** na okrese Břeclav (Hrušky, 22.3., Týnec 24.3.) a Znojmo (Milíčovice, 21.3.).

Pozorování hrabošů se provádí v porostech ozimů o výměře větší než 5 ha na počátku a na konci vegetace.

Zjišťují se počty užívaných nor (nory s čerstvými výhrabky nebo pobytovými stopami) v přepočtu na 1 ha a to na základě 4 průchodů o šířce 2,5 m a délce 100 m, resp. cca 140 kroků (celkem 4 x 250 m² = 1000 m²) a vynásobením 10x.

Ošetření na jaře se provede při dosažení nebo překročení prahu škodlivosti, tj. pokud se zjistí více než 50 užívaných východů z nor na 1 ha.

Pozor, ošetřovatel porostu je povinen oznámit použití přípravků pro hubení hlodavců (rodenticidy) tři dny před zahájením aplikace přípravku oprávněnému uživateli honitby, ÚKZÚZ a projednat opatření k ochraně zvěře s oprávněným uživatelem honitby.

JEČMEN OZIMÝ (RF 25-29 BBCH)

Růstová fáze: pátá odnož viditelná až 9 a více odnoží viditelných.

První výskyt **tyfulové plísňovitosti obilnin (*Typhula incarnata*)** na pochvách listů byl objeven na okrese Uherské Hradiště (Bílovice, 25.3.).

Ohniskově střední výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** v porostu byl sledován na okrese Břeclav (Moravská Nová Ves, 23.3.).

Pozorování: viz. pšenice ozimá

JEČMEN JARNÍ (RF 09-11 BBCH)

Růstová fáze: vzcházení (koleoptile proráží povrch půdy, na špičce koleoptile již viditelný list) až fáze 1. listu (1. list rozvinutý)

První výskyt imag **dřepčků obilních (*Phyllotreta vittula*)** na listech byl nalezen na okrese Břeclav (Mikulov, 28.3.) a Znojmo (Hodonice, 20.3.).

OLEJNINY

ŘEPKA OZIMÁ (RF 31-61 BBCH)

Růstová fáze: 1. internodium viditelné až počátek kvetení, asi 10% květů na hlavním stonku otevřeno, květní osa se prodlužuje.

První výskyt dospělců **blýskáčka řepkového (*Meligethes aeneus*)** v Mörického misce byl zjištěn na okrese Blansko (Drnovice, Kořenec, 24.3.), Uherské Hradiště (Jarošov, 25.3.; Nedakonice, 24.3.), Zlín (Horní Ves u Fryštáku, 20.3.; Halenkovice, 21.3.), Znojmo (Krhovice, 17.3.), Břeclav (Horní Bojanovice, Boleradice, 19.3.).

První výskyt imag **dřepčika olejkového (*Psylliodes chrysocephala*)** v Mörického miskách byl objeven na okrese Blansko (Drnovice, Kořenec, 24.3.), Břeclav (Hrušky, 16.3.; Lednice, 21.3.).

První výskyt **dřepčika zelného (*Phyllotreta nemorum*)** v Mörického miskách byl zaznamenán na okrese Blansko (Drnovice, 24.3.).

První výskyt imag **krytonosce čtyřzubého (*Ceutorhynchus pallidactylus*)** v Mörického miskách byl zjištěn v okrese Vsetín (Kunovice, 20.3.). Vrchol náletu imag do Mörického misky se slabou intenzitou byl zaznamenán na okrese Brno-venkov (Pohořelice nad Jihlavou, 10.3.), Znojmo (Krhovice, Bohutice, 14.3.), Břeclav (Horní Bojanovice, 14.3.). První výskyt vajíček v řapíku byl objeven na okrese Brno-venkov (Pohořelice nad Jihlavou, 21.3.), Znojmo (Krhovice, Těšetice u Znojma, 21.3.), Břeclav (Horní Bojanovice, 19.3.).

První výskyt imag **krytonosce řepkového (*Ceutorhynchus napi*)** v Mörického misce byl sledován na okrese Vyškov (Ivanovice na Hané, 17.3.). Vrchol náletu imag do Mörického misky byl zaznamenán na okrese Brno-venkov (Pohořelice nad Jihlavou, 14.3.), Znojmo (Bohutice, 14.3.; Krhovice 17.3.), Břeclav (Horní Bojanovice, 17.3.). První výskyt vajíček byl zjištěn na okrese Brno-venkov (Pohořelice nad Jihlavou, 21.3.), Znojmo (Krhovice, Těšetice u Znojma, 21.3.), Břeclav (Horní Bojanovice, 19.3.).

Pozorování imag krytonosce čtyřzubého i řepkového se provádí dvakrát týdně ve 2 Mörického miskách nebo na 2 žlutých lepových deskách od dosažení maximální teploty 6 °C do zjištění maxima náletu. Optické lapáky se umístí na protilehlé strany, nejméně 10 m od jeho okraje směrem do porostu. Mörického misky se naplní do ¾ vodou, pro snížení povrchového napětí se kápne do každé misky saponátový prostředek. Proti zamrznutí se může přidat lžíce kuchyňské soli.

Ošetření se provede při průměrném výskytu 5 a více brouků krytonosce čtyřzubého (*Ceutorhynchus pallidactylus*) na 1 miskú za 1 den, u krytonosce řepkového (*Ceutorhynchus napi*) při průměrném výskytu 3 a více brouků na 1 miskú za 1 den.

První výskyt **krytonosce zelného (*Ceutorhynchus pleurostigma*)** v Mörickeho miskách byl zjištěn na okrese Blansko (Kořenec, 24.3.).

Pokračují plošné silné výskyty **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** v porostech na okrese Znojmo (Citonice, Ctidružice, Mackovice, Štítary). Ohniskově střední výskyt populací v porostu byl sledován na okrese Břeclav (Tvrdonice, 22.3, Hrušky, 24.3.).

Pozorování hrabošů se provádí v porostech o výměře větší než 5 ha na počátku a na konci vegetace. Zjišťují se počty užívaných nor (nory s čerstvými výhrabky nebo pobytoými stopami) v přepočtu na 1 ha a to na základě 4 průchodů o šířce 2,5 m a délce 100 m, resp. cca 140 kroků (celkem 4 x 250 m² = 1000 m²) a vynásobením 10x.

Ošetření se provede v případě zjištění středního výskytu.

Ošetření se provede v případě zjištění středního výskytu.

období		Početnost (ks užívaných nor)		
		slabá	střední	silná
jaro		10-40	50-200	210 a více
léto		10-200	210-600	610 a více
podzim	Ozimé obilniny, řepka letošní vojtěšky	10-200	210-600	610 a více
	Starší vojtěšky, jetele, TTP, louky	10-400	400-2000	2010 a více

Ošetřovatel porostu je povinen oznámit použití přípravků pro hubení hlodavců (rodenticidy) tři dny před zahájením aplikace přípravku oprávněnému uživateli honitby a ÚKZÚZ.

PÍCNINY

JETEL (RF12-23 BBCH)

Růstová fáze: Nepravé listy plně vyvinuté až objevení druhého a dalších pravých listů.

Plošný střední výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** byl zaznamenán na okrese Blansko (Petrovice u Blanska, 21.3.).

Pozorování viz.výše.

VOJTĚŠKA (RF 25 BBCH)

Růstová fáze: Prodlužovací růst lodyh příp. listová růžice vytvořena.

Lokálně střední výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** byl sledován v porostech na okrese Břeclav (Velké Bílovice, 23.3), Uherské Hradiště (Pašovice na Moravě, 18.3.) a Zlín (Horní Ves u Fryštáku, 25.3.).

Pozorování viz.výše.

TTP

Střední ohniskový výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** byl zjištěn v okrese Zlín (Vizovice, 25.3.). Silný ohniskový výskyt byl objeven v okrese Vsetín (Lhota u Kelče, 20.3.).

Pozorování viz. výše.

Jádroviny

JABLOŇ (RF 53–55 BBCH)

Růstová fáze: prasknutí pupenů, zelené špičky listů obklopují viditelné květy až viditelné květní pupeny, ještě uzavřené.

První výskyt primární infekce **padlí jabloně (*Podosphaera leucotricha*)** na mladých lístech byl objeven na okrese Znojmo (Těšetice u Znojma, 28.3.).

Včasná a opakovaná mechanická odstraňování primárně napadených částí stromů („pomoučené“ listové a květní růžice) omezí sekundární šíření padlí. Chemická ochrana vyžaduje pravidelná fungicidní ošetření v intervalu 7-10 dnů od fenofáze BBCH 56-57 (stadium růžového poupěte) až do poloviny července.

Na lokalitě v k.ú. Lysice, kde je umístěn lapač askospor **strupovitosti jabloně (*Venturia inaequalis*)** nebylo ve sledovaném období zjištěno uvolnění askospor.

Ochrana je možné provádět preventivně nebo kurativně na základě sledování průběhu infekcí, příp. jako kombinací obou systémů – před květem se ošetřuje preventivně (méně intenzivní růst, nižší teploty), po odkvětu kurativně.

Při preventivní ochraně se ošetřuje průběžně po celé období primárních infekcí, tj. od vyrašení do června v intervalu (5)7–10 (výjimečně 14 i více) dní, dle průběhu počasí (využití krátkodobé předpovědi počasí). Maximální intenzita ochrany musí být v období největšího nebezpečí infekcí, od fenofáze růžového poupěte do doby přibližně 1–2 týdny po odkvětu. Interval mezi postřiky by měl zohlednit infekční tlak, intenzitu růstu a možnosti použitého fungicidu (reziduální účinnost účinné látky); mechanismus účinku: kontaktní přípravek – možná smyvateľnost při intenzivních dešťových srážkách (nechrání nově vyvinuté listy), systémový a lokálně systémový přípravek – snížená účinnost až neúčinnost za nízkých teplot. Při kurativní (postinfekční) ochraně se ošetřuje po splnění podmínek pro infekci. K ošetření musí být použity kurativně působící fungicidy, lépe však kombinované fungicidy nebo případně tank-mix kombinace (systémově a kontaktně působící účinná látka), při jejich aplikaci je třeba důsledně dodržovat doby kurativní účinnosti. Další ošetření se signalizuje po infekci, která vznikla šestý nebo další dny po předchozím ošetření.

První výskyt larev **mšic (*Aphididae*)** na zelených pupenech byl sledován v okresech Uherské Hradiště (Nedakonice, 18.3.), Zlín (Žlutava, 21.3.), Břeclav (Velké Bílovice, 21.3.).

První výskyt vylíhlých zakladatelek **mšice jabloňové (*Aphis pomi*)** na rašících pupenech byl zaznamenán na okrese Blansko (Lysice, 27.3.) a Znojmo (Hrádek u Znojma, 21.3.).

První výskyt imag **mer (*Psyllidae*)** na rašících pupenech byl zaznamenán na okrese Znojmo (Hodonice, 20.3.). První výskyt vajíček na rašících pupenech byl pozorován na okrese Znojmo (Těšetice u Znojma, 24.3.).

První výskyt imag **mery skvrnitě (*Cacopsylla pyri*)** na zelených pupenech byl zjištěn v okresech Uherské Hradiště (Nedakonice, 18.3.), Zlín (Žlutava, 21.3.).

První výskyt housenek pupenových a slupkových **obalečů (*Tortricidae*)** na rašících pupenech byl sledován na okrese Znojmo (Těšetice u Znojma, 24.3.), Břeclav (Němčičky, 28.3.). Lokální silný výskyt byl zjištěn na okrese Znojmo (Hodonice).

První výskyt larvy **pídalky podzimní (*Operophtera brumata*)** na rašících pupenech byl zaznamenán na okrese Znojmo (Těšetice u Znojma, 28.3.).

První výskyt vaků **pouzdrovníků (*Coleophoridae*)** na rašících pupenech byl objeven na okrese Znojmo (Hodonice, 20.3.).

První výskyt imag **květopase jabloňového (*Anthonomus pomorum*)** na letorostech byl sledován na okrese Blansko (Lysice, 27.3.) a Znojmo (Hodonice, 20.3.).

Sledování výskytu a početnosti květopasa se provádí sklepáváním dospělců z 30 plodných větví (2–3letých), vždy pouze 1 sklepnutí z 1 stromu (ve výsadbách na drátěnce se provádí jedno sklepnutí vždy v jedné řadě).

Ošetření se provede při překročení prahových hodnot: 1 brouka na 30 sklepnutí (=větví) při násadě 1–3 květních pupenů na větev, 5 brouků na 30 sklepnutí (=větví) při násadě 4–8 pupenů, 10 a více brouků na 30 sklepnutí (=větví) při násadě vyšší než 8 pupenů.

HRUŠEŇ (RF 55 BBCH)

Růstová fáze: viditelné květní pupeny, ještě uzavřené.

První výskyt imag **mer (Psyllidae)** na rašících pupenech byl zaznamenán na okrese Znojmo (Hrádek u Znojma, 17.3.), Břeclav (Břeclav, 19.3.; Němčičky, 28.3.)

První výskyt vylíhlých zakladatelek **mšice jitrocelové (Dysaphis plantaginea)** na rašících pupenech byl zjištěn na okrese Znojmo (Hrádek u Znojma, 17.3.).

Peckoviny

SLIVŮŇ (RF 55-59 BBCH)

Růstová fáze: prasknutí pupenů, zelené špičky listů obklopují viditelné květy až bílé nebo růžové korunní lístky většiny květů tvoří úplný balón (stadium balónu)

První výskyt vylíhlých zakladatelek **mšic (Aphididae)** na rašících pupenech byl nalezen na okrese Znojmo (Hrádek u Znojma, 21.3.).

První výskyt **pilatky žluté (Hoplocampa flava)** na bílých lepových deskách byl zjištěn na okrese Břeclav (Němčičky, 28.3.).

Ošetření proti dospělcům se zahájí bezprostředně po zjištění prvního výskytu imag na lepových deskách. Další možností je ošetření líhnoucích se housenic na základě sledování výskytu a vývoje vajíček. Optimální doba pro začátek aplikace nastává v době, kdy se alespoň u 50% vajíček objeví červené oči vyvíjejícího se zárodku. Tomuto stadiu přibližně odpovídá i teplotní suma SET (h)=1900°C měřená od začátku kalendářního roku.

První výskyt housenek pupenových a slupkových **obalečů (Tortricidae)** na rašících pupenech byl sledován na okrese Břeclav (Němčičky, 28.3.).

První výskyt larvy **pídalky podzimní (Operophtera brumata)** na rašících pupenech byl zaznamenán na okrese Břeclav (Němčičky, 28.3.).

MERUŇKA (RF 65 BBCH)

Růstová fáze: plný květ, nejméně 50% květů otevřeno první korunní lístky padají při dotyku

První výskyt housenek **slupkových a pupenových obalečů (Tortricidae)** byl zjištěn na okrese Břeclav (Němčičky, 28.3.).

BRSLEN

První výskyt zakladatelek **mšice makové (Aphis fabae)** na zelených pupenech byl zjištěn na okrese Blansko (Jestřebí, 21.3.) a Vsetín (Lhota u Kelče, 20.3.).

Za OBO Brno zpracovala Ing. Kristýna Škrabalová a Ing. Eliška Kopřivová